

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

402

Vragen van de leden **Dijk** en **Beckerman** (beiden SP) aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over *het nieuws dat vervoerder Arriva is verkocht aan een Amerikaanse investeerder* (ingezonden 26 oktober 2023).

Antwoord van Staatssecretaris **Heijnen** (Infrastructuur en Waterstaat) (ontvangen 15 november 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 376.

Vraag 1

Kunt u deze vragen gezamenlijk beantwoorden met de eerder door de SP-fractie gestelde vragen over dit onderwerp?¹

Antwoord 1

Ja, bij deze ontvangt u de antwoorden op beide sets vragen tegelijkertijd.

Vraag 2

Bent u bereid om de Kamer zo spoedig mogelijk te informeren over het nieuws dat vervoersbedrijf Arriva is verkocht aan de Amerikaanse private equity-firma «I Squared Capital»?²

Antwoord 2

Met de beantwoording van deze schriftelijke vragen informeer ik uw Kamer over de verkoop van Arriva door Deutsche Bahn aan Amerikaanse investeringsmaatschappij I Squared Capital.

Vraag 3

Op welke wijze bent u betrokken geweest bij de overname van Arriva vanuit uw functie als bewindspersoon openbaar vervoer?

Antwoord 3

Arriva heeft mijn ministerie op 19 oktober per brief op de hoogte gesteld van de verkoopovereenkomst tussen Deutsche Bahn en I Squared Capital over de overname van Arriva.

¹ Vragen van de leden Dijk en Beckerman (beiden SP) aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over het nieuws dat Arriva in handen van een Amerikaanse investeringsmaatschappij dreigt te komen (ingezonden 19 oktober 2023).

² NOS, «Vervoersbedrijf Arriva verkocht aan Amerikaanse investeerder» nos.nl/artikel/2494619-vervoersbedrijf-arriva-verkocht-aan-amerikaanse-investeerder.

Vraag 4

Bent u door eigenaar Deutsche Bahn (DB) ingelicht over deze overname, of heeft Deutsche Bahn u als potentiële overnemende partij in het verkoopproces benaderd?

Antwoord 4

Ik ben niet vooraf door Deutsche Bahn ingelicht over de overname, of door DB gevraagd of ik interesse heb in het overnemen van Arriva Nederland

Vraag 5

Klopt het dat de overname van Arriva per 2024 moet zijn afgerond?³

Antwoord 5

Ik heb van Arriva begrepen dat de huidige planning is dat de verkoop in april 2024 is afgerond.

Vraag 6

In hoeverre is de verkoop van Arriva volgens u een voldongen feit?

Antwoord 6

De verkoop van Arriva moet nog worden goedgekeurd door het Duitse Ministerie van Transport en de Raad van Commissarissen van Deutsche Bahn.

Vraag 7

Deelt u de vrees van FNV Spoor dat deze Amerikaanse durfinvesteerder Arriva overneemt om bedrijfssonderdelen door te kunnen verkopen en snel rendement te behalen?^{4, 5}

Antwoord 7

Het is afwachten hoe I Squared Capital zich gaat opstellen als aandeelhouder van Arriva en wat de investeringsstrategie wordt voor de komende jaren. Op basis van het persbericht van Deutsche Bahn kan worden afgeleid dat I Squared Capital voornemens is om € 2 miljard te investeren in de elektrificatie van de vloot van Arriva. Ook geeft I Squared Capital aan dat het aankopen van Arriva bijdraagt aan haar verduurzamingsstrategie. Daarom ligt het niet per se voor de hand dat deze investeerder het opknippen van Arriva als doel heeft.

Vraag 8

Wat is uw reactie op de Britse transportvakbond RMT die stelt dat verkoop aan een firma met een registratie op de Kaaijmaneilanden zal leiden tot verschraling van openbaar vervoer en toenemende private winsten uit een publieke dienst?⁶

Antwoord 8

Zoals in eerdere antwoorden aangegeven, verwacht ik dat de overname van Arriva geen gevolgen zal hebben voor het overgrote deel van de openbaarvervoerdiensten die Arriva momenteel uitvoert in Nederland. De provincies hebben een concessierelatie met Arriva op basis waarvan de ov-diensten geleverd worden en die concessies wijzigen met de overname niet. De provincies zien erop toe dat Arriva zich aan de verplichtingen uit de concessies houdt.

³ NRC, 20 oktober 2023: «De overname van Arriva door Amerikaanse durfinvesteerder wekt bij velen ongerustheid,» <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/10/19/verkoop-van-ov-bedrijf-arriva-aan-amerikaanse-durfinvesteerder-wekt-bij-velen-onrust-a4177930>.

⁴ NOS, «Vervoersbedrijf Arriva verkocht aan Amerikaanse investeerder» nos.nl/artikel/2494619-vervoersbedrijf-arriva-verkocht-aan-amerikaanse-investeerder.

⁵ De Telegraaf, 20 oktober 2023, «Verkoop Arriva baart FNV Spoor zorgen,» www.telegraaf.nl/nieuws/1978554323/verkoop-arriva-baart-fnv-spoor-zorgen-ik-krijg-hier-de-kriebels-van.

⁶ RMT.org.uk, 19 oktober 2023, «Arriva sold to Cayman Islands registered company,» Arriva sold to Cayman Islands registered company – rmt.

Vraag 9

Kunt u bevestigen dat de verkoop van Arriva nog moet worden goedgekeurd door het Duitse Ministerie voor Transport en de Raad van Commissarissen van Deutsche Bahn?⁷

Antwoord 9

Naar ik heb begrepen moet de overname nog worden goedgekeurd door het Duitse Ministerie van Transport en de Raad van Commissarissen van DB

Vraag 10

Wat kunnen provincies als opdrachtgever van Arriva doen om de verkoop aan I Squared Capital tegen te houden?

Antwoord 10

De meeste provincies hebben in hun concessies geen bepalingen opgenomen voor deze situatie. De provincies Limburg en Noord-Brabant hebben in hun concessies een instemmingsvereiste opgenomen. Dit houdt in dat de provincie voorafgaand aan het definitief maken van de verkoop (dus na instemming van de Raad van Commissarissen van Deutsche Bahn en het Duitse Ministerie van Transport) toestemming moet geven voor de overdracht van eigendom of zeggenschap. De provincies hebben het recht om de concessie met Arriva te beëindigen als daar voldoende grond voor is en als er (juridisch houdbare) argumenten zijn om niet in te stemmen met de verkoop. Dan gaat het bijvoorbeeld over de gegoedheid van de kopende partij zoals kan blijken uit een due dilligence-onderzoek.

Het proces van de provincies om te bepalen of instemming met de verkoop kan worden verleend, is vertrouwelijk. Vóór het definitief maken van de verkoop zullen de provincies bekend maken of zij de concessie willen beëindigen. Uiteraard volg ik deze ontwikkelingen en blijf ik in contact met de provincies hierover.

Vraag 11

Kunt u aangeven wat de consequenties zijn als provincies niet akkoord gaan met de verkoop van Arriva en bijvoorbeeld hun overeenkomst met het bedrijf beëindigen?⁸

Antwoord 11

De provincies Noord-Brabant en Limburg maken de afweging of de overeenkomst met Arriva al dan niet wordt beëindigd. De consequenties daarvan worden door de provincies gewogen.

Algemeen zal de eerste prioriteit zijn om de continuïteit van het openbaar vervoer te borgen. Een concessieverlenende overheid heeft de mogelijkheid om een noodconcessie te verlenen. Dat kan na onderhandeling met een vervoerder of via het opleggen aan de zittende vervoerder. Afhankelijk van de vraag of deze vervoerder genoeg materieel beschikbaar heeft of kan maken, heeft dit gevolgen voor de kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening. Een noodconcessie na onderhandeling leidt veelal tot minder gunstige financiële voorwaarden voor de overheid of een aangepast openbaar vervoeraanbod voor reizigers. Een noodconcessie opleggen aan de zittende vervoerder zet de verhoudingen met de vervoerder op scherp. Tijdens de looptijd van de noodconcessie moet een nieuwe aanbesteding worden uitgeschreven en binnen de wettelijke maximale duur van de noodconcessie – twee jaar – worden voltooid. Nadat de aanbestedingsprocedure is afgerond en de implementatieperiode verlopen is, kan de nieuwe concessie van start gaan.

Vraag 12

Hoeveel geld hebben Nederlandse overheden in de afgelopen jaren gezamenlijk uitgegeven voor vervoersopdrachten aan Arriva?

⁷ FD.nl, 20 oktober 2023 «Vervoersbedrijf Arriva in handen van private equity» Private equity rijdt dankzij Arriva op Nederlands spoor (fd.nl).

⁸ De Limburger, 19 oktober 2023, ««Onze» bus en trein in Amerikaanse handen; moeten we ons zorgen maken over Limburgs openbaar vervoer en wat betekent dit voor de reiziger?» «Onze» bus en trein in Amerikaanse handen: moeten we ons zor... – De Limburger.

Antwoord 12

Vervoersbedrijven ontvangen in Nederland subsidies, bijdragen en vergoedingen uit verschillende bronnen. Ten eerste geven concessieverleners meestal een exploitatiebijdrage om te zorgen voor voldoende aanbod van openbaar vervoer in een gebied. Ten tweede betaalt het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een vergoeding voor het studentenreisproduct (SOV-bijdrage). Studenten met een prestatiebeurs hebben het recht om gratis in het openbaar vervoer te reizen in het weekend of doordeweeks. Ten derde heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat via de concessieverleners de afgelopen jaren tijdelijk de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV, 2020–2022) en de transitievergoeding OV (TVOV, 2023) verstrekt aan vervoerders waarmee zij zijn gecompenseerd voor de terugloop in inkomsten door de lagere reizigersaantallen vanwege de Coronapandemie. Het is op korte termijn niet mogelijk om deze geldstromen uit respectievelijk het Provinciefonds en de begrotingen van OCW en IenW uit te splitsen naar vervoerders. De reden daarvoor is dat het Rijk het merendeel van de middelen uitkeert aan de decentrale overheden en niet rechtstreeks aan de vervoerders. Daarnaast is deze informatie deels bedrijfsvertrouwelijk.

Vraag 13

Welke mogelijkheden ziet u nog om de Nederlandse delen van Arriva over te nemen, of om lopende concessies te gunnen aan publieke vervoersbedrijven, indien provincies niet akkoord gaan met verkoop aan I Squared Capital?

Antwoord 13

In lijn met mijn antwoord op eerder vragen is het naar mijn mening geen voorwaarde dat het Nederlands openbaar vervoer in publieke handen behoort te zijn om goed te functioneren. Ik zie daarom geen aanleiding om te overwegen om aandelen te verwerven in Arriva. Het is kabinetsbeleid om terughoudend te zijn bij het aangaan van deelnemingen. Voor een dergelijk ingrijpende vorm van overheidsingrijpen moeten aantoonbaar dringende redenen zijn. In de Nota Deelnemingenbeleid rijksoverheid 2022⁹ is een afwegingskader opgenomen dat kadert stelt voor het aangaan van een nieuwe deelneming. Hier is alleen rechtvaardiging voor als de publieke belangen niet op een andere manier geborgd kunnen worden (bijvoorbeeld door de markt of door wet- en regelgeving) of dat er behoefte is om meer invloed uit te kunnen oefenen indien er sprake is van niet-contracteerbare publieke belangen of een zeer sterke afhankelijkheid van één bedrijf. Dat is hier niet het geval.

Vraag 14

Bent u bereid te kijken naar de mogelijkheden voor Nederlandse overname van andere vervoerders die door staatsbedrijven worden afgestoten, zoals Qbuzz dat onderdeel uitmaakt van Ferriere dello Stato?

Antwoord 14

De media berichtte over een eventuele (gedeeltelijke) privatisering van de Italiaanse spoorwegen (Ferrovie dello Stato / FS).¹⁰ Officiële berichtgeving van de Italiaanse overheid is bij mij niet bekend. Als andere vervoerders door staatsbedrijven worden verkocht, dan zal ik mij daarover nader laten informeren en in gesprek treden met de betrokken concessieverlenende overheden om te bepalen of dit aanleiding geeft tot zorgen.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid De Hoop (PvdA), ingezonden 19 oktober 2023 (vraagnummer 2023Z17848).

⁹ Kamerstuk 28 165, nr. 370.

¹⁰ www.thenationalnews.com/business/economy/2023/10/15/italy-plans-state-rail-ipo-in-21bn-privatisation-push/